

کیفیت برگزاری ژورنال کلاب دانشکده‌های پرستاری ایران

محسن حجت، مهسا ایمانیان، مهدی کریم‌یار جهرمی*

چکیده

مقدمه: ژورنال کلاب یکی از روش‌های کلاسیک آموزش (توانمندسازی) اساتید است. پژوهش حاضر با هدف بررسی کیفیت برگزاری ژورنال کلاب دانشکده‌های پرستاری ایران از دیدگاه اساتید انجام گردید.

روش‌ها: این پژوهش یک مطالعه توصیفی بود. نمونه‌گیری به صورت سرشماری از بین اساتید دانشکده‌های پرستاری که ژورنال کلاب در آنها در سال ۱۳۹۲ اجرا می‌شد، انجام شد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه محقق ساخته بود که روایی و پایایی آن تایید شد. پاسخ به سوالات بر اساس لیکرت با توجه به سطح مطلوب بودن هر گویه به صورت کاملاً مطلوب، مطلوب، نسبتاً مطلوب، نامطلوب و کاملاً نامطلوب بود. جهت ارائه داده‌ها از آمار توصیفی استفاده شد.

نتایج: میانگین کل کیفیت برگزاری ژورنال کلاب‌ها از دیدگاه اساتید، $1/83 \pm 0/34$ از ۴ نمره یعنی سطح "نسبتاً مطلوب" بود. بهترین کیفیت به ترتیب در حیطة نحوه برگزاری (بعد از اجرا) $2/47 \pm 0/53$ ، حیطة سازمان‌دهی و برنامه‌ریزی (قبل از اجرا) $2/43 \pm 0/89$ و حیطة نحوه‌ی برگزاری (حین اجرا) $2/08 \pm 0/43$ به دست آمد.

نتیجه‌گیری: با توجه به سطح نسبتاً مطلوب کیفیت برگزاری ژورنال کلاب در دانشکده‌های پرستاری، پیشنهاد می‌شود با انجام مطالعات بیشتر در دانشکده‌های مختلف، جهت بررسی و افزایش کیفیت ژورنال کلاب‌ها اقدام شود.

واژه‌های کلیدی: کیفیت، ژورنال کلاب، آموزش پرستاری، دانشکده پرستاری

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / مهر ۱۳۹۳؛ ۱۴(۷): ۶۰۵ تا ۶۱۵

مقدمه

ژورنال کلاب یکی از روش‌های کلاسیک آموزش (توانمندسازی) اساتید است که سابقه‌ای بیش از ۱۵۰ سال در دنیا دارد (۱). اولین ژورنال کلاب کلاسیک توسط ویلیام اوسلر در سال ۱۸۷۵ در دانشگاه مک گیل آغاز شد. در علوم پزشکی، ژورنال کلاب یکی از روش‌های کلیدی برای آموزش مبتنی بر شواهد (Evidence Base)

(Learning) محسوب می‌شود (۲). امروزه به دلیل قابلیت انعطاف و تطبیق این روش با بسیاری از اهداف آموزشی از روش ژورنال کلاب می‌توان برای آموزش محتوای مختلفی (روش تحقیق، شیوه‌های آموزش و غیره) استفاده نمود. این روش باعث ارتقا و بهبود تفکر انتقادی در فراگیران شده و شیوه پرستاری مبتنی بر شواهد را تقویت می‌نماید (۳). امروزه یکی از اهداف و دغدغه‌های اصلی پرستاری، پرستاری مبتنی بر شواهد است و همچنین یکی از اهداف اصلی ژورنال کلاب بهبود عملکرد پرستاری مبتنی بر شواهد است (۴ و ۵). از ژورنال کلاب می‌توان برای کاهش فاصله پژوهش با عملکرد و آشنایی بیشتر دانشجویان با بالین و مشکلات مربوط به آن استفاده کرد (۳ و ۶). ارزیابی مداوم ژورنال کلاب‌ها، یک

* نویسنده مسؤو: مهدی کریم‌یار جهرمی (مربی)، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جهرم، جهرم، ایران.
Mahdikarimyar310@gmail.com
محسن حجت (مربی)، دانشجوی دکتری پرستاری، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جهرم، جهرم، ایران.
(mohsenhojat@yahoo.com)؛ مهسا ایمانیان، کارشناسی ارشد پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی جهرم، جهرم، ایران. (mahsaimanian@yahoo.com)
تاریخ دریافت مقاله: ۹۲/۱۰/۴، تاریخ اصلاحیه: ۹۳/۶/۱۰، تاریخ پذیرش: ۹۳/۷/۱

اصل اساسی در رسیدن به اهداف مهم آن از جمله ارتقای فرایند آموزش، بهبود تفکر انتقادی و افزایش رضایت فراگیران است (۸ و ۷).

ژورنال کلاب از ابتدا تا کنون تغییرات زیادی نموده است و این تغییرات باعث شده است که در همه مراکز آموزشی از جمله دانشکده‌های پرستاری به عنوان یکی از برنامه‌های توانمندسازی اساتید و بر اساس شیوهی آموزش توسط همکاران (Peer Teaching) مورد استفاده قرار گیرد (۹). امروزه ژورنال کلاب حتی به صورت مجازی در بسیاری از مراکز آموزشی و دانشکده‌ها به عنوان یکی از پرطرفدارترین برنامه‌های آموزشی اجرا می‌گردد (۱۰).

در این ارتباط یمانی و همکارانش در مطالعه‌ی خود بیان می‌دارند که برگزاری ژورنال کلاب به عنوان یک روش آموزشی برای اساتید از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است (۱۱). در قرن ۲۱ ژورنال کلاب‌ها بیشتر با اهداف قرار گرفتن در جریان پیشرفت‌های علمی روز جهان، آموزش مهارت ارزیابی نقادانه مقالات، اثربخشی مفید مهارت‌های بالینی، ایجاد ایده‌های تحقیقاتی برگزار می‌گردد (۵).

در سال ۲۰۱۲ به منظور تعیین تأثیر برگزاری ژورنال کلاب آنالیز در افزایش دانش و بهره‌مندی بیشتر دانش‌آموزان مدرسه‌ی پرستاری از تمرینات مبتنی بر شواهد و اتصال بیشتر آنان به همکارانشان مطالعه‌ای انجام گردید؛ نتایج نشان داد که دانش شرکت‌کنندگان در ارتباط با استفاده از تمرینات مبتنی بر شواهد و ارتباط دانش‌آموزان با همکارانشان افزایش یافت (۵).

همچنین نتایج مطالعه کربر (kerber) و همکاران نشان داد دانشجویانی که آموزش به صورت ژورنال کلاب برای آن‌ها اجرا شده بود بیشتر از دانشجویان گروه کنترل ملزم به رعایت ادب نسبت به بیماران بودند (۱۲).

با وجود مطالعات متعدد تردیدی در باب اهمیت برگزاری ژورنال کلاب در دانشکده‌های پرستاری نیست، اما سؤال

اصلی که باید به آن پاسخ داد این است که کیفیت برگزاری ژورنال کلاب چگونه است؟ به عبارت دیگر آیا ژورنال کلاب‌ها به صورت موفق و با کیفیت لازم برگزار می‌گردد یا خیر. منابع مختلف، استانداردهایی را به عنوان عوامل موفقیت ژورنال کلاب مشخص نموده‌اند که می‌توان از آنها به عنوان ابزارهای سنجش برگزاری ژورنال کلاب موفق استفاده نمود. به عنوان مثال مشخص بودن اهداف، سازمان‌دهی مشخص، اطلاع‌رسانی مناسب، تحلیل صحیح مقالات و انتخاب مقالات با کیفیت، تداوم، پیوستگی و مؤثر بودن جلسات ژورنال کلاب و غیره (۱۳). با گسترش لحظه به لحظه دامنه علم پزشکی، اساتید و دانشجویان این رشته بایستی مهارت‌های کسب، ارزیابی و به کار بردن این دانش جدید را کسب کنند. با قدمت ۱۵۰ ساله و به دلیل تنوع و انطباق ژورنال کلاب‌ها با اهداف آموزشی متفاوت تردیدی در ارزش این شیوه برای به دست آوردن این مهارت وجود ندارد، با این حال نارسایی‌هایی از جمله بی‌نظمی و عدم تداوم و غیره در برگزاری آن به چشم می‌خورد که لازم است برای ارتقای جلسات ژورنال کلاب ابتدا کیفیت این جلسات بررسی گردد. لذا پژوهش حاضر با هدف بررسی کیفیت برگزاری ژورنال کلاب دانشکده‌های پرستاری ایران از دیدگاه اساتید انجام گردید.

روش‌ها

این پژوهش یک مطالعه توصیفی بود که در پاییز و زمستان سال ۱۳۹۲ در دانشکده‌های پرستاری وابسته به دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور که در آنها ژورنال کلاب برگزار می‌شد انجام گرفت. شیوه نمونه به صورت سرشماری از بین اساتید دانشکده‌های پرستاری که ژورنال کلاب در آنها اجرا می‌شد، انجام شد. معیار ورود به مطالعه، شرکت اساتید در جلسات ژورنال کلاب بود. از بین ۵۰ دانشکده پرستاری دولتی در کشور، در ۱۵ دانشکده ژورنال کلاب برگزار می‌شد و استادان این

سطوح در نمره سطح به تعداد کل (۱۵۰) تقسیم شد. جهت تعیین سطح کلی مطلوب بودن برگزاری ژورنال کلاب از دید هر استاد، مجموع امتیازات هر چکالیست، بر تعداد کل گویه‌ها (عدد ۳۸) تقسیم شد. نمرات به صورت نامطلوب (صفر تا ۱)، نسبتاً مطلوب (۱-۲)، مطلوب (۲-۳) و کاملاً مطلوب (۳-۴) در نظر گرفته شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS-16 و آمار توصیفی میانگین و انحراف معیار استفاده شد.

نتایج

از ۲۵۰ چکالیست توزیع شده، ۱۵۰ چکالیست برگشت داده شد و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت (برگشت‌پذیری ۶۰٪)، که از این تعداد ۳۴ نفر (۲۲/۶۶٪) مرد بودند. میانگین سن اساتید شرکت‌کننده در پژوهش ۳۹/۸±۶/۴۳ سال و میانگین سابقه فعالیت به عنوان هیأت‌علمی ۱۲/۷±۴/۸۶ سال بود. از کل افراد، ۱۰ نفر (۶/۶۶٪) گرایش روان‌پرستاری، ۱۴ نفر (۹/۳۳٪) گرایش بهداشت جامعه، ۲۰ نفر (۱۳/۳۳٪) اطفال و ۱۰۶ نفر (۷۰/۶۶٪) گرایش داخلی-جراحی بودند. سابقه حضور اساتید در ژورنال کلاب طی ۲ سال گذشته به صورت ۲۰ نفر (۱۳/۳۳٪) کم، ۱۰۰ نفر (۶۶/۶۶٪) زیاد و ۳۰ نفر (۲۰٪) خیلی زیاد بوده است. در رابطه با سابقه برگزاری ژورنال کلاب در دانشکده‌ها، ۳۰ نفر (۲۰ درصد) اظهار بی‌اطلاعی کرده (علی‌رغم این که در گزینه‌ها نبوده)، ۲۰ نفر (۳/۳۳٪) سابقه ۲-۶ سال و ۱۰۰ نفر (۶۶/۶۶٪) سابقه ۶-۹ سال بیان کردند.

میانگین کل کیفیت برگزاری ژورنال کلاب‌ها از دیدگاه اساتید، ۱/۸۳±۰/۳۴ یعنی سطح "نسبتاً مطلوب" بود. از کل نمونه‌ها، ۱۷ نفر (۱۱/۳۳ درصد) کیفیت را نامطلوب، ۹۳ نفر (۶۲ درصد) نسبتاً مطلوب، ۲۵ نفر (۱۶/۶۷ درصد) مطلوب و ۱۵ نفر (۱۰ درصد) کاملاً مطلوب ارزیابی کردند. در رابطه با سه حیطة تعیین شده، بهترین کیفیت به ترتیب در حیطة نحوه برگزاری (بعد از اجرا) (۲/۴۷±۰/۵۳)،

دانشکده‌ها وارد مطالعه شدند (۲۵۰ نفر). اساتید دانشکده‌هایی که ژورنال کلاب نداشتند و نیز پرسشنامه‌های ناقص، از مطالعه حذف شدند.

ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه محقق‌ساز دو قسمتی بود. قسمت اول، شامل: خصوصیات دموگرافیک (شامل: سن، جنس و مدرک تحصیلی) و شغلی (سابقه هیأت‌علمی، گرایش، سابقه برگزاری ژورنال کلاب) بود. قسمت دوم در برگیرنده ۳۸ آیتم بررسی کیفیت ژورنال کلاب در ۳ حیطة سازمان‌دهی و برنامه‌ریزی (قبل از اجرا) ۱۱ گویه، حیطة نحوه برگزاری (حین اجرا) ۲۰ گویه و حیطة نحوه برگزاری (بعد از اجرا) ۷ گویه بود. پاسخ به سؤالات بر اساس لیکرت با توجه به سطح مطلوب بودن هر گویه به صورت کاملاً مطلوب، مطلوب، نسبتاً مطلوب، نامطلوب و کاملاً نامطلوب بود. پرسشنامه از مطالعات مختلف داخلی و خارجی در زمینه مذکور، استنتاج شده بود روایی صوری و محتوایی آن به کمک ۱۰ تن از اساتید دانشگاه بررسی و اصلاحات مورد نظر اعمال شد. پایایی آن به روش آزمون باز آزمون با شرکت ۲۰ نفر از اساتید، به فاصله زمانی یک هفته و با محاسبه ضریب همبستگی دو آزمون (۰/۸۱) به دست آمد. این افراد وارد مطالعه اصلی نشدند.

از طریق دفاتر توسعه آموزش دانشکده‌های پرستاری برگزاری ژورنال کلاب در هر دانشکده بررسی شد. سپس از دفاتر توسعه آموزش دانشکده‌ها، اسامی اساتیدی که معیارهای ورود را داشتند (هیأت‌علمی بوده و شرکت در ژورنال کلاب‌ها) و ایمیلشان، اخذ شد و پرسشنامه‌ها برای دانشکده‌هایی که ژورنال برگزار می‌شد، ارسال شد. پرسشنامه‌ها از طریق ایمیل ارسال و با پیگیری تلفنی، در اختیار ۲۵۰ نفر از اساتید دانشکده‌های دارای ژورنال کلاب قرار گرفت. جهت تعیین نمره هر گویه، به سطوح کاملاً مطلوب، مطلوب، نسبتاً مطلوب، نامطلوب و کاملاً نامطلوب، به ترتیب نمرات ۴-۳-۲-۱ و صفر داده شد. سپس مجموع حاصل ضرب فراوانی

نامطلوب‌ترین گویه " میزان رضایت شما در اجرای برنامه ژورنال کلاب مورد سنجش قرار می‌گیرد" ($1/01 \pm 0/64$) از حیطة حين اجرا بوده است. جدول ۱ و ۲ میانگین و انحراف معیار دیدگاه استادان را نسبت به سه حیطة اجرای برنامه ژورنال کلاب نشان می‌دهد.

حیطة سازمان‌دهی و برنامه‌ریزی (قبل از اجرا) ($2/43 \pm 0/89$) و حیطة نحوه‌ی برگزاری (حين اجرا) ($2/08 \pm 0/43$) به دست آمد. در مورد گویه‌ها نیز مطلوب‌ترین از دیدگاه اساتید گویه " زمان (ساعت - تاریخ) اجرای جلسات طبق برنامه از قبل تدوین شده است" از حیطة مرحله قبل از اجرا است ($3/99 \pm 0/3$) و

جدول ۱: دیدگاه استادان نسبت به کیفیت برگزاری ژورنال کلاب‌های دانشکده پرستاری دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران در مرحله قبل از اجرا به تفکیک حیطة‌های مورد بررسی

میانگین کل	میانگین نمره گویه‌ها	کاملاً نامطلوب (تعداد (درصد))	نامطلوب (تعداد (درصد))	نسبتاً مطلوب (تعداد (درصد))	مطلوب (تعداد (درصد))	کاملاً مطلوب (تعداد (درصد))	حیطة سازمان‌دهی و برنامه‌ریزی (قبل از اجرا)
	$3/48 \pm 1/33$	$(10/66)16$	(0)	$(0/66)1$	$(62/93)$	$(26/66)40$	اهداف کلی برگزاری ژورنال کلاب از قبل تعیین شده است
	$1/55 \pm 0/3$	(2)3	$(66/66)100$	(26)39	$(2/66)4$	$(2/66)4$	از اهداف اختصاصی برگزاری هر جلسه ژورنال کلاب اطلاع دارید
	$3/04 \pm 1/56$	(4)6	(4)6	$(13/33)20$	$(57/33)86$	$(21/33)32$	برنامه مدون ژورنال کلاب در طول سال یا هر ترم آموزشی، از قبل مشخص است
	$3/19 \pm 0/37$	(0)	$(6/66)10$	(0)	$(4/66)7$	$(88/66)93$	مسئول ژورنال کلاب مشخص شده است
	$1/71 \pm 0/88$	$(1/33)2$	$(86/66)93$	$(5/33)8$	$(0/66)1$	(6)9	اصول برگزاری ژورنال کلاب موفق را می‌دانید
	$1/78 \pm 0/89$	$(11/33)17$	$(80)120$	$(5/33)8$	$(3/33)5$	(0)	موضوعات ژورنال کلاب بر اساس مشکلات بالینی و آموزشی (و نه علایق افراد) انتخاب می‌گردد.
$2/43 \pm 0/89$	$1/18 \pm 1/39$	$(3/33)5$	$(80)120$	$(7/33)11$	$(9/33)14$	(0)	موضوع ژورنال کلاب با خواست‌ها و نیازهای شما هم‌خوانی دارد
	$3/38 \pm 0/55$	(0)	(2)3	$(3/33)5$	$(5/33)8$	$(89/33)94$	سخنرانان هر جلسه از قبل مشخص شده اند
	$2/22 \pm 0/77$	$(3/33)5$	$(9/33)14$	$(66/66)100$	$(20/66)31$	(0)	موضوع جلسات ژورنال کلاب از قبل به اطلاع شما رسیده است
	$1/34 \pm 1/8$	$(0/66)1$	$(80)120$	(2)3	(0)	$(17/34)26$	قبل از برگزاری جلسات، مقالات جهت مرور به دست شما رسیده است
	$3/99 \pm 0/3$	(0)	$(1/33)2$	(4)6	$(80)120$	$(14/66)22$	زمان (ساعت - تاریخ) اجرای جلسات طبق برنامه از قبل تدوین شده است

همان‌طور که جدول فوق نشان می‌دهد در حیطة سازمان‌دهی و برنامه‌ریزی، از دیدگاه اساتید بیش‌ترین کیفیت در زمینه "زمان (ساعت - تاریخ) اجرای جلسات طبق برنامه از قبل تدوین شده است" ($3/99 \pm 0/3$) و

کم‌ترین کیفیت در مورد "موضوع ژورنال کلاب با خواسته‌ها و نیازهای شما هم‌خوانی دارد" ($1/18 \pm 1/39$) بیان شده است.

جدول ۲: دیدگاه استادان نسبت به کیفیت برگزاری ژورنال کلاب‌های دانشکده پرستاری دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران در مرحله حین اجرا به تفکیک حیطة‌های مورد بررسی

میانگین حیطة	میانگین نمره گویه‌ها	تعداد (درصد) کاملاً نامطلوب	تعداد (درصد) نامطلوب	تعداد (درصد) نسبتاً مطلوب	تعداد (درصد) مطلوب	تعداد (درصد) کاملاً مطلوب	حیطة نوهی برگزاری (حین اجرا)
	$2/91 \pm 0/42$	$(1/33)2$	$(26)39$	$(9/33)14$	$(5)6$	$(11/33)17$	مطالب ارائه شده با اهداف اختصاصی در هر جلسه، هماهنگی دارد
	$2/19 \pm 0/21$	$(0/66)1$	$(9/33)14$	$(57/33)86$	$(24/66)37$	$(8)12$	در جلسات بحث، تبادل نظر و تعامل بین حاضرین وجود دارد
	$1/82 \pm 0/66$	$(1/33)2$	$(80)120$	$(12/66)19$	$(4/66)7$	$(1/33)2$	مطالب و مقالات ارائه شده و نتیجه‌گیری انجام شده به شکل خاصی باید برگزار گردد
	$2/68 \pm 0/35$	$(0)0$	$(0)0$	$(70/66)106$	$(15/33)23$	$(14)21$	مقالات ارائه شده به روز است (حداکثر 5 سال قبل)
	$1/32 \pm 0/79$	$(15/33)23$	$(66)99$	$(6/66)10$	$(1/33)2$	$(10/66)16$	در خصوص کیفیت مقالات ارائه شده بحث می‌شود
	$1/09 \pm 0/12$	$(0/66)1$	$(80)120$	$(12/66)19$	$(6)9$	$(0/66)1$	جهت آنالیز مقالات از چک‌لیست‌های از پیش تعیین شده‌ای استفاده می‌گردد
	$2/06 \pm 0/47$	$(4)6$	$(5/33)8$	$(72/66)109$	$(12/33)20$	$(4/66)7$	مقالات کنترل شده تصادفی در جلسات بیشترین استفاده را دارند
	$2/18 \pm 0/21$	$(2/66)4$	$(1/33)2$	$(92/33)140$	$(2/66)4$	$(0)0$	مقالات انتخاب شده از کیفیت مناسبی برخوردار هستند
$2/08 \pm 0/42$	$3/09 \pm 0/05$	$(0)0$	$(0)0$	$(0)0$	$(96/66)145$	$(2/33)5$	نوهی ارائه‌ی مقالات توسط اساتید مناسب است
	$2/11 \pm 0/44$	$(1/33)2$	$(2/33)5$	$(92/33)140$	$(0)0$	$(2)3$	میزان کمک و هدایت اساتید به دانشجویان ارائه دهنده مقالات مشخص شده است
	$1/25 \pm 0/24$	$(2/66)4$	$(92/33)140$	$(2)3$	$(1/33)2$	$(0/66)1$	برگزاری جلسات ژورنال کلاب به صورت منظم طی سال‌های گذشته برگزار شده است
	$1/54 \pm 0/39$	$(0/66)1$	$(90)135$	$(7/33)11$	$(1/33)2$	$(0/66)1$	حداقل 70 درصد اساتید در جلسات حضور می‌یابند
	$1/04 \pm 0/66$	$(2)3$	$(86/66)130$	$(10/66)16$	$(0/66)1$	$(0)0$	در کنار آموزش مطالب جدید علمی، آموزش آمار و اپیدمیولوژی داده می‌شود
	$2/21 \pm 0/15$	$(2)3$	$(2/33)5$	$(92/33)140$	$(1/33)2$	$(0)0$	یک شخص مجرب در زمینه موضوع جلسه، جلسه ژورنال کلاب را هدایت می‌کند
	$2/69 \pm 0/71$	$(0/66)1$	$(12)18$	$(81/33)122$	$(4/66)7$	$(1/33)2$	نحوه نشست حاضرین به گونه‌ای است که همه با هم ارتباط چشمی برقرار می‌کنند (دایره‌ای - نعل اسبی)
	$3/8 \pm 0/12$	$(0)0$	$(2/66)4$	$(2)3$	$(2)3$	$(92/33)140$	پذیرایی مختصری در جلسات ژورنال کلاب انجام می‌گیرد
	$2/10 \pm 0/27$	$(2/66)4$	$(2)3$	$(92)128$	$(2/66)4$	$(0/66)1$	وسایل سمعی و بصری مناسب استفاده می‌گردد
	$1/07 \pm 0/55$	$(0)0$	$(83/33)125$	$(14)21$	$(1/33)2$	$(1/33)2$	در پایان جلسات جمع بندی و نتیجه‌گیری

کاربردی ارائه می‌گردد.						
میزان رضایت شما در اجرای برنامه ژورنال کلاب	۱۷(۱۱/۳۳)٪	۰(۰)	۱۷(۱۱/۳۳)٪	۱۱۱(۷۴)٪	۵(۳/۳۳)٪	۱/۰۱±۰/۶۴
مورد سنجش قرار می‌گیرد						
شرکت‌کنندگان به صورت مستمر در جلسات ژورنال کلاب شرکت می‌کنند	۳۰(۲۰)	۲۰(۱۲/۳۳)٪	۹۶(۶۴)٪	۱(۰/۶۶)	۳(۲)	۲/۵۶±۰/۹۸

طبق داده‌های جدول فوق، در حیطه نحوه برگزاری (حین اجرا) بیش‌ترین کیفیت در مورد "مطالب ارائه شده با اهداف اختصاصی در هر جلسه، هماهنگی جدول ۳: دیدگاه استادان نسبت به کیفیت برگزاری ژورنال کلاب‌های دانشکده پرستاری دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران در مرحله بعد از اجرا به تفکیک حیطه‌های مورد بررسی

حیطه نحوه‌ی برگزاری (بعد از اجرا)	تعداد (درصد) کاملاً مطلوب	تعداد (درصد) مطلوب	تعداد (درصد) نسبتاً مطلوب	تعداد (درصد) نامطلوب	تعداد (درصد) کاملاً نامطلوب	میانگین نمره گویه‌ها	میانگین حیطه
مطالب ارائه شده بر عملکرد شما در آموزش دانشجوی مؤثر است	۹(۶)	۱۲(۸)	۸۹(۵۹/۳۳)٪	۴۰(۲۶/۶۶)٪	۰(۰)	۲/۲۶±۰/۶۰	
مطالب ارائه شده چشم انداز پژوهشی جدیدی را در مقابل شما قرار می‌دهد	۱۱(۷/۳۳)٪	۰(۰)	۱۲۸(۸۵/۳۳)٪	۱(۰/۶۶)	۱۰(۶/۶۶)٪	۲/۱۴±۰/۷۶	
مطالب ارائه شده به سؤالات شما در خصوص موضوعات مطرح شده پاسخ می‌دهد	۳۹(۲۶)	۱۱(۷/۳۳)٪	۰(۰)	۹۳(۶۲)٪	۷(۴/۶۶)٪	۱/۰۸±۰/۲۵	
حضور در جلسه ژورنال کلاب شیوه مطالعه مقالات علمی را در شما بهبود می‌بخشد	۱۴(۹/۳۳)٪	۱۱۵(۷۶/۶۶)٪	۰(۰)	۹(۶)	۱۲(۸)	۳/۴۹±۰/۳۹	۵۳
حضور در جلسه ژورنال کلاب توانمندی شما را در ارزیابی علمی مقالات ارتقا می‌دهد	۸(۵/۳۳)٪	۱۲۴(۸۹/۳۳)٪	۲(۱/۳۳)٪	۱(۰/۶۶)	۵(۳/۳۳)٪	۳/۹۰±۰/۸۸	۷/۴۷±۰/۵۳
نتیجه گرفته شده از ژورنال کلاب با نیازهای بیماران یا دانشجویان شما هم‌خوانی دارد	۱۶(۱۰/۶۶)٪	۴(۲/۶۶)٪	۲۳(۱۵/۳۳)٪	۱۰۰(۶۶)٪	۷(۴/۶۶)٪	۱/۶۸±۰/۷۳	
نتیجه گرفته شده از ژورنال کلاب با شرایط و امکانات بخش‌های درمانی یا آموزشی در دانشکده شما، قابل اجرا است	۱(۰/۶۶)	۶(۴)	۱۲۰(۸۰)٪	۲۰(۱۲/۳۳)٪	۳(۲)	۲/۷۷±۰/۰۹	

بحث

در این مطالعه، دیدگاه ۱۵۰ استاد از ۱۵ دانشکده پرستاری برگزارکننده ژورنال کلاب در سال ۱۳۹۲، در مورد کیفیت برگزاری آن‌ها در سه حیطه، مورد بررسی قرار گرفت. یافته‌های این مطالعه نشان داد که از دیدگاه اساتید دانشگاه‌های مختلف ایران، کیفیت برگزاری ژورنال کلاب‌ها در وضعیت "نسبتاً مطلوب" قرار دارد. تاکنون مطالعه‌ای در ایران جهت بررسی کیفیت برگزاری

طبق داده‌های جدول ۳، در حیطه نحوه برگزاری (بعد از اجرا)، مطلوب‌ترین آیت "حضور در جلسه ژورنال کلاب توانمندی شما را در ارزیابی علمی مقالات ارتقا می‌دهد" (۳/۹۰±۰/۸۸) و کم‌ترین مطلوبیت مربوط به "مطالب ارائه شده به سؤالات شما در خصوص موضوعات مطرح شده پاسخ می‌دهد" (۱/۰۸±۰/۲۵) ذکر شده است.

و در بعضی موارد هر دو هفته و هر دو ماه دانسته‌اند (۲۲ و ۲۵). همچنین مدت زمان مناسب برای جلسات نیز در مطالعات متفاوت، حدود ۶۰-۹۰ دقیقه بیان شده است (۲۵ و ۲۶). در برخی از بررسی‌ها نیز تأکید شده است که ساعت برگزاری ژورنال کلاب، حتماً در محدوده ساعت کار طبیعی روزانه باشد (۸) تا از خستگی و گرفتن وقت شخصی افراد پیشگیری شده و حضور مستمر آن‌ها بیش‌تر گردد (۷).

در این مطالعه، اکثر افراد "آگاهی از موضوع بحث قبل از برگزاری" را نسبتاً مطلوب و "دستیابی به مقاله" را نامطلوب دانسته‌اند. در مطالعات مختلف نیز میزان آگاهی از موضوع و دسترسی به مقالات را بین ۳۶ تا ۶۴ درصد موارد ذکر کرده‌اند (۷ و ۲۴). آگاهی افراد نسبت به موضوع مطالعه و نیز دسترسی به مقالات، موجب حضور فعال‌تر افراد در مباحث، برنامه‌ریزی بهتر و در نتیجه موفقیت بیش‌تر ژورنال کلاب می‌گردد (۲۷ و ۲۸).

در مورد یافته‌های نحوه برگزاری (حین اجرا)، اکثر افراد در زمینه "مطالب ارائه شده بر عملکرد شما در آموزش دانشجو مؤثر است" کیفیت ژورنال کلاب‌ها را نسبتاً مطلوب و نامطلوب توصیف کرده‌اند. این در حالی است که طبق یافته‌های مطالعات مختلف، ژورنال کلاب وسیله آموزشی خوبی است که به طور کلی با سایر روش‌های آموزش مثل کلاس‌های درس و یا راندهای بخش متفاوت است. چون با ایجاد یک محیط دوستانه، در پرورش جنبه‌های اجتماعی افراد بسیار مؤثر بوده و با طرح نظرات مختلف و بحث کردن، پتانسیل تدریس و آموزش را در افراد تقویت می‌کند (۱۰).

طبق یافته‌های این مطالعه، تمام اساتید "نحوه ارائه مقالات" را مطلوب و کاملاً مطلوب دانسته‌اند. در مطالعات مختلف، مهم‌ترین مشکل فراگیران جهت درک مطالب علمی جدید، ناتوانی در بیان و توضیح مناسب است که ژورنال کلاب می‌تواند با قابلیت‌های خود، این سد یادگیری را به طور کامل برطرف نماید (۷ و ۲۴ و ۲۹ و ۳۰).

ژورنال کلاب در دانشگاه‌ها انجام نشده است. در برخی مطالعات خارجی، کیفیت برگزاری ژورنال کلاب‌ها، مطلوب بوده است. در مطالعه ای ۸۵ درصد افراد، از برگزاری ژورنال کلاب رضایت داشته‌اند (۱۴). در مطالعه Macrae و همکاران، برگزاری ژورنال کلاب باعث بهبود تفکر انتقادی و در نتیجه عملکرد بهتر در شرکت‌کنندگان شده است (۱۵). در مطالعات دیگری نیز دیدگاه شرکت‌کنندگان در ژورنال کلاب، مطلوب بوده است (۱۶ تا ۱۸). در برخی بررسی‌ها نیز کیفیت ژورنال کلاب‌ها مورد تأیید افراد نبوده است (۸ و ۱۹).

در مورد یافته‌های حیطه سازمان‌دهی و برنامه‌ریزی در این مطالعه از دیدگاه اکثر اساتید، گویه "مشخص بودن مسئول ژورنال کلاب از دیدگاه اکثر استادان" در وضعیت "کاملاً مطلوب" قرار داشت. بدون شک در ژورنال کلاب‌ها، وجود یک مدیر با مسئولیت سازمان‌دهی جلسات، منجر به موفقیت آمیز بودن جلسات و ادامه آن‌ها می‌شود. مسوول جلسه باید آشنا به اهداف جلسه، مسوول تنظیم زمان جلسات، تهیه و تکثیر مطالب جهت اعضای جلسه بوده و در زمینه مورد بحث، صاحب نظر باشد (۱۰).

در زمینه نقش ژورنال کلاب‌ها در "منطبق بودن مباحث با خواست‌ها و نیازهای اساتید" و "آموزش مطالب جدید علمی"، نظر اکثر اساتید، شرایط نامطلوب و کاملاً نامطلوب و در زمینه "به روز بودن مقالات"، مطلوب بوده است. امروز با توجه به پیشرفت سریع علمی، نیمه عمر اطلاعات علمی افراد را حداکثر ۵ سال می‌دانند (۳ و ۲۰). لذا ژورنال کلاب‌ها نقش ویژه‌ای در آموزش و افزایش آگاهی افراد با توجه به یافته‌های علمی جدید دارند (۲۱).

از طرفی دیگر اگرچه اکثر افراد از تعیین زمان برگزاری ژورنال کلاب‌ها، ابراز رضایت کرده‌اند، اما قانون یا استانداردی در رابطه با فاصله برگزاری آن‌ها وجود ندارد. این در حالی است که برخی مطالعات، استاندارد برگزاری ژورنال کلاب‌ها را ماهیانه یکبار (۷ و ۲۲ تا ۲۴)

جمله: هدف‌مند بودن و داشتن تعریف مشخص از برنامه (۳۵ و ۷)، تدوین ساختار، مدل و روش اجرایی مناسب (۲۷)، تدوین استانداردهای اجرایی و ارزشیابی (۳۶ و ۳۷) و غیره بستگی دارد.

یکی از محدودیت‌های این مطالعه، دسترسی به اساتید از طریق ایمیل بود که گاهی چندین بار تکرار می‌شد یا برخی پرسشنامه‌ها ناقص بود که نیاز به پیگیری بیشتر داشت. محدودیت دیگر، زمان بود. در برخی دانشکده‌ها مدتی ژورنال کلاب برگزار نشده بود و در برخی دیگر تازه شروع شده بود.

نکته ضروری این است که باید ابتدا یک استاندارد اجرایی جهت برگزاری ژورنال کلاب، تدوین گردد تا بر اساس آن، با توجه به اهداف تعریف شده، ارزشیابی صحیح ممکن و نواقص و کاستی‌ها در قالب ارزشیابی‌های مداوم برطرف گردد.

نتیجه‌گیری

با توجه به سطح نسبتاً مطلوب کیفیت برگزاری ژورنال کلاب در دانشکده‌های پرستاری پیشنهاد می‌شود اهداف و استانداردهای لازم در این زمینه مشخص شده و سپس با برنامه‌ریزی بر اساس این استانداردها، ارزشیابی‌های لازم جهت شناسایی نقاط ضعف و قوت انجام گیرد همچنین انجام مطالعات بیشتر در دانشکده‌های مختلف، جهت بررسی و افزایش کیفیت ژورنال کلاب‌ها پیشنهاد می‌شود.

قدردانی

از کلیه اساتید دانشکده‌های پرستاری سراسر کشور، که ما را در انجام این پژوهش یاری رساندند، کمال تشکر و قدردانی را داریم. این مقاله منتج از طرح تحقیقاتی شماره ۳۴۸ مصوب مورخه ۹۲/۲/۱۷ دانشگاه علوم پزشکی جهرم است.

در مورد یافته‌های نحوه برگزاری (بعد از اجرا)، دیدگاه اساتید در مورد کیفیت ژورنال کلاب‌ها در حیطه نحوه برگزاری (بعد از اجرا) یعنی در واقع پیامد آن‌ها در توانمندی اساتید در آموزش، پژوهش، ارزیابی‌های علمی مقالات و برآورده کردن نیازهای آموزشی دانشجویان و رفع مشکلات بیماران در شرایط نسبتاً مطلوبی قرار دارد. یافته‌های اخیر حاکی از این است که ژورنال کلاب‌ها توسط مراقبین حرفه‌ای بهداشتی، به عنوان یک مکانیسم و فرایند به منظور به روز کردن اطلاعات، ارتقای تفکر انتقادی و پژوهش، بررسی روایی و پایایی مقالات، بهبود مهارت‌های مراقبتی پیشرفته، افزایش استفاده از یافته‌های علمی در بالین و نیز تغییر و بهبود فرایند مراقبت از بیماران هستند (۳۱ و ۳۲). در برخی از مطالعات، نتایج مثبت ذکر شده بر اساس گزارش خود افراد شرکت‌کننده (self-report) (۲۴ و ۳۳ و ۳۴) و در مواردی دیگر، بر اساس آزمون‌های قبل و بعد و انجام روش‌های آماری مختلف بوده است (۲۴ و ۸). نتیجه برگزاری ژورنال کلاب در مواردی مشخصاً ارتقای مهارت‌های مراقبتی (۱۶ و ۲۳ و ۳۵) و بررسی ابزارهای ارزشیابی (۷ و ۳۴ و ۳۵) بوده است. به نظر می‌رسد مهم‌ترین غایت برگزاری ژورنال کلاب‌ها باید کمک به تغییر رفتارها و ارتقای فرایند مراقبت بالینی بیماران باشد (۷ و ۲۴). در واقع پایه مراقبت، بر اساس ژورنال کلاب‌ها تدوین می‌گردد (۲۶). لذا مراقبین حرفه‌ای بهداشتی باید آشنایی بیشتری در رابطه با اهمیت ژورنال کلاب‌ها در افزایش کیفیت مراقبت‌ها دریافت نمایند.

بیش‌تر افراد این مطالعه، نقش ژورنال کلاب را در ایجاد "چشم‌انداز پژوهشی جدید" نسبتاً مطلوب می‌دانند. یکی از نتایج ژورنال کلاب، ایجاد هماهنگی بین مطالعات معمول و آخرین یافته‌های تحقیقی است (۲۷). در پژوهش‌هایی، شرکت در ژورنال کلاب، موجب هدف‌مند شدن و ارتقای کیفیت مطالعه افراد (۳۳ و ۳۵) و دسترسی به یافته‌های تحقیقی جدید (۷) شده است. در مجموع برگزاری مطلوب ژورنال کلاب‌ها به عواملی از

منابع

1. Hossini M. [Journal club and its effective presentation]. The Journal of Qazvin University of Medical Sciences. 2002; 6(2): 88-92. [Persian]
2. Goodfellow LM. Can a journal club bridge the gap between research and practice?. Nurse educ. 2004; 29(3): 107-10.
3. Swift G. How to make journal clubs interesting. Advances in Psychiatric Treatment. 2004; 10(1): 67-72.
4. Hauck S, Winsett RP, Kuric J. Leadership facilitation strategies to establish evidence-based practice in an acute care hospital. J adv nurs. 2013; 69(3): 664-74.
5. Sortedahl C. Effect of Online Journal Club on Evidence-Based Practice Knowledge, Intent, and Utilization in School Nurses. Worldviews EvidBased Nurs. 2012; 9(2): 117-25.
6. Gloeckner MB, Robinson CB. A nursing journal club thrives through shared governance. J Nurses staff Dev. 2010; 26(6): 267-70.
7. Milinkovic D, Field N, Agustin CB. Evaluation of a journal club designed to enhance the professional development of radiation therapists. Radiography. 2008; 14(2): 120-7.
8. Thompson CJ. Fostering skills for evidence-based practice: The student journal club. Nurse educ pract. 2006; 6(2): 69-77.
9. Lehna C, Berger J, Truman A, Goldman M, Topp R. Virtual journal club connects evidence to practice: An analysis of participant responses. J Nurs Adm. 2010; 40(12): 522-8.
10. Shariat-Moharari R, Asle-soleimani H. [How to manage a journal club?]. Urmia medical journal. 2008; 19(3): 257-64. [Persian]
11. Yamani N, Tootouchi M. [what do we expect journal club of medical education? participant viewpoint]. Iranian Journal of Medical Education. 2005; 5: 62-8. [Persian]
12. Kerber C, Jenkins S, Woith W, Kim M. Journal clubs: a strategy to teach civility to nursing students. J nurs educ. 2012; 51(5): 277-82.
13. Forsen JW, Hartman JM, Neely JG. Tutorials in clinical research, part VIII: creating a journal club. Laryngoscope. 2003; 113(3): 475-83.
14. Letterie G, Morgenstern L. The journal club. Teaching critical evaluation of clinical literature in an evidence-based environment. J reprod med. 2000; 45(4): 299-304.
15. Struck BD, Bernard MA, Teasdale TA. Effect of a Mandatory Geriatric Medicine Clerkship on Third-Year Students. J Am Geriatr Soc. 2005; 53(11): 2007-11.
16. Mukherjee RA, Owen K, Hollins S. Evaluating qualitative papers in a multidisciplinary evidence-based journal club: a pilot study. Psychiatric Bulletin. 2006; 30(1): 31-4.
17. Harris J, Kearley K, Heneghan C, Meats E, Roberts N, Perera R, et al. Are journal clubs effective in supporting evidence-based decision making? A systematic review. BEME Guide No. 16. Med teach. 2011; 33(1): 9-23.
18. Lizarondo LM, Grimmer-Somers K, Kumar S, Crockett A. Does journal club membership improve research evidence uptake in different allied health disciplines: a pre-post study. BMC Res Notes. 2012; 5: 588.
19. McCluskey A, Lovarini M. Providing education on evidence-based practice improved knowledge but did not change behaviour: a before and after study. BMC Med Educ. 2005; 5: 40.
20. Klapper SJ. A tool to educate, critique, and improve practice. AORN journal. 2001; 74(5): 712-5.
21. Astin AW. Assessment for excellence: The philosophy and practice of assessment and evaluation in higher education. American council on education: Oryx Press; 1993.
22. Letterie GS, Morgenstern LS. The journal club: teaching critical evaluation of clinical literature in an evidence-based environment. J reprod med. 2000; 45(4): 299-304.
23. Cramer JS, Mahoney MC. Introducing evidence based medicine to the journal club, using a structured pre and post test: a cohort study. BMC Medical Education. 2001; 1(1): 6.
24. McQueen J, Miller C, Nivison C, Husband V. An investigation into the use of a journal club for evidence-based practice. International Journal of Therapy and Rehabilitation. 2006; 13(7): 311-7.
25. Honey CP, Baker JA. Exploring the impact of journal clubs: a systematic review. Nurse education today. 2011; 31(8): 825-31.
26. Deenadayalan Y, Grimmer-Somers K, Prior M, Kumar S. How to run an effective journal club: a

- systematic review. *J eval clin pract.* 2008; 14(5): 898-911.
27. Dobrzanska L, Cromack D. Developing a journal club in the community setting. *Bri J community nurs.* 2005; 10(8): 374-7.
 28. Dirschl DR, Tornetta P, Bhandari M. Designing, conducting, and evaluating journal clubs in orthopaedic surgery. *Clinical orthopaedics and related research.* 2003; (413): 146-57.
 29. Seymour B, Kinn S, Sutherland N. Valuing both critical and creative thinking in clinical practice: narrowing the research-practice gap?. *J Adv Nurs.* 2003; 42(3): 288-96.
 30. Rassool GH. Dissemination of nursing knowledge: the application of the model of change. *Journal of Addictions Nursing.* 2005; 16(1-2): 79-82.
 31. Hunt C, Topham L. Setting up a multidisciplinary journal club in learning disability. *Br J Nurs.* 2002; 11(10): 688-93.
 32. Ebbert JO, Montori VM, Schultz HJ. The journal club in postgraduate medical education: a systematic review. *Med teach.* 2001; 23(5): 455-61.
 33. Bazarian JJ, Davis CO, Spillane LL, Blumstein H, Schneider SM. Teaching emergency medicine residents evidence-based critical appraisal skills: a controlled trial. *Ann Emerg med.* 1999; 34(2): 148-54.
 34. Khan KS, Dwarakanath LS, Pakkal M, Brace V, Awonuga A. Postgraduate journal club as a means of promoting evidence-based obstetrics and gynaecology. *J Obstet Gynecol.* 1999; 19(3): 231-4.
 35. Lee AG, Boldt HC, Golnik KC, Arnold AC, Oetting TA, Beaver HA, et al. Structured journal club as a tool to teach and assess resident competence in practice-based learning and improvement. *Ophthalmology.* 2006; 113(3): 497-500.
 36. Shaneyfelt T, Baum KD, Bell D, Feldstein D, Houston TK, Kaatz S, et al. Instruments for evaluating education in evidence-based practice: a systematic review. *JAMA.* 2006; 296(9): 1116-27.
 37. Lee AG, Boldt HC, Golnik KC, Arnold AC, Oetting TA, Beaver HA, et al. Using the Journal Club to teach and assess competence in practice-based learning and improvement: a literature review and recommendation for implementation. *Surv Ophthalmol.* 2005; 50(6): 542-8.

The Quality of Journal Club Implementation in Iranian Nursing Faculties

Mohsen Hojat¹, Mahsa Imanian², Mahdi Karimyar Jahromi³

Abstract

Introduction: *Journal club is one of the classical methods of training instructors. This study aimed at investigating the quality of implementing journal clubs in Iranian nursing faculties from the viewpoints of university instructors.*

Methods: *This descriptive study was performed on instructors of nursing faculties in faculties of nursing where journal clubs were implemented in 2013-2014 academic years. Participants were selected through the census method. Data collection tool was a research-made questionnaire whose validity and reliability were verified. Five-point Likert scale in terms of desirability (completely desirable, desirable, relatively desirable, undesirable, and completely undesirable) was used for the responses in the questionnaire. Data were analyzed by conducting descriptive statistics.*

Results: *The mean of the whole quality of journal clubs implementation was 1.83 ± 0.34 out of 4 that is "relatively desirable". The highest quality was in the implementation domain (post implementation) 2.47 ± 0.53 , organizing and planning domain (prior to implementation) 2.43 ± 0.89 and implementation domain (during implementation) 2.08 ± 0.43 respectively.*

Conclusion: *Given the relatively desirable quality of journal club implementation in nursing faculties it is suggested to carry out more researches in various faculties in order to examine and improve the quality of journal clubs.*

Keywords: Quality, journal club, nursing education, nursing faculty.

Addresses:

1. Instructor, Department of Nursing, PHD Candidate, Nursing and Paramedical school, Jahrom University of Medical Science, Jahrom, Iran. E- mail: mohsenhojat@yahoo.com
2. MSc in nursing, Jahrom University of Medical Science, Jahrom, Iran. E- mail: mahsaimanian@yahoo.com
3. (✉)Instructor, Department of Nursing, Nursing and Paramedical school, Jahrom University of Medical Sciences, Jahrom, Iran. E-mail: mahdikarimyar310@gmail.com